Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
NIILO JÄÄSKINEN
esitatud 14. juunil 2012[1]

Kohtuasi C-56/11

Raiffeisen Waren-Zentrale Rhein-Main eG
versus
Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Oberlandesgericht Düsseldorf (Saksamaa))

Ühenduse sordikaitse — Määrus (EÜ) nr 2100/94 — Artikkel 14 — Põllumajandustootjate erand — Määrus (EÜ) nr 1768/95 — Artikkel 9 — Töötleja — Töötleja kohustus esitada sordi omanikule teavet — Selle kohustuse ajaline ulatus — Sordi omaniku esitatud teabenõue — Tingimused — Asjaolud, mille tõttu tekib sordi omaniku õigus saada teavet — Selliste asjaolude esinemise kohta tõendite esitamise kohustuse puudumine

I. Sissejuhatus

1. Oma eelotsusetaotluses palub Oberlandesgericht Düsseldorf (Saksamaa) tõlgendada määruse (EÜ) nr 2100/94[2] (edaspidi „algmäärus”) ühenduse sordikaitse kohta artikli 14 lõiget 3 ning määruse (EÜ) nr 1768/95[3] (edaspidi „rakendusmäärus”) algmääruse artikli 14 lõikes 3 osutatud põllumajandusliku erandi rakenduseeskirjade kohta artikli 9 lõiget 3.

2. Eelotsuse küsimused esitati kohtuasjas, mille pooled on ühistu Raiffeisen Waren-Zentrale Rhein-Main eG (edaspidi „ühistu Raiffeisen”), kes on töötleja, ning äriühing Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH (edaspidi „STV”), kes on sortide omanike huve esindav organisatsioon.[4] Vaidlus puudutab teabenõuet, mille STV esitas ühistule Raiffeisen algmääruse artikli 14 lõike 3 kuuenda taande ning rakendusmääruse artikli 9 lõigete 2 ja 3 alusel, selleks et saada teavet sertifitseeritud seemne teatud turustusaastate kohta.

3. Eelotsuse küsimustest ilmneb kolmepoolne suhe kaitstud sortide omanike, algmääruse artiklis 14 ette nähtud erandit – mida tuntakse ka „põllumajandustootjate erandi” nime all – kasutavate põllumajandustootjate ja seemnetöötlusega tegelevate ettevõtjate vahel, kellele omanikud võivad põllumajandustootjate erandiga kehtestatud süsteemi raames esitada teabenõudeid omanikele kuuluvate töödeldavate sortide kohta.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — Nõukogu 27. juuli 1994. aasta määrus (EÜT L 227, lk 1; ELT eriväljaanne 03/16, lk 390).

3 — Komisjoni 24. juuli 1995. aasta määrus (EÜT L 173, lk 14; ELT eriväljaanne 03/18, lk 63).

4 — STV tegevusest täpsema ülevaate saamiseks vt 11. märtsi 2004. aasta otsus kohtuasjas C-182/01: Jäger (EKL 2004, lk I-2263, punkt 17).

4. Tegemist on eelotsusetaotlusega, mis kuulub Saksa kohtute esitatud selliste eelotsusetaotluste kogumisse, mis käsitlevad algmääruse ja selle rakendusmääruse tõlgendamist.[5] Käesolev taotlus puudutab täpsemalt esiteks seda, milline ajaline ulatus on töötleja kohustusel esitada sordi omanikule teavet, ning teiseks tingimusi, millele peab vastama omaniku teabenõue töötlejale.

II. Õiguslik raamistik

A. *Algmäärus*

5. Vastavalt algmääruse artikli 11 lõikele 1 on õigus ühenduse sordikaitsele aretajal, kes on määratletud kui „isik[…], kes sordi aretas või avastas ja arendas, või tema õigusjärgla[ne]".

6. Algmääruse artiklis 13 „Ühenduse kaitse alla võetud sordi omaniku õigused ja piirangud" on sätestatud:

„1. Ühenduse sordikaitse annab ühenduse kaitse alla võetud sordi omanikule või omanikele (edaspidi „omanik") õiguse sooritada lõikes 2 sätestatud toiminguid.

2. Ilma et see piiraks artiklite 15 ja 16 sätete kohaldamist, eeldavad järgmised toimingud kaitstud sordi koostisosade või koristatud materjali (edaspidi „materjal") puhul omaniku luba:

a) tootmine või paljundamine;

[…]

Omanik võib seada loale tingimusi ja piiranguid.

[…]"

7. Põllumajandustootjate erand on algmääruse artikli 14 lõikes 1 ette nähtud järgmises sõnastuses:

„Olenemata artikli 13 lõikest 2 ning põllumajandusliku tootmise kaitsmiseks on põllumajandustootjatel lubatud kasutada paljundamise eesmärgil põllul oma põllumajandusettevõttes koristatud tooteid, mille nad on saanud, kasutades oma põllumajandusettevõttes muude ühenduse kaitse alla võetud sortide kui hübriidsortide või sünteetiliste sortide paljundusmaterjali."

8. Põllumajandustootjate erandi jõustamise ning aretaja ja põllumajandustootja õiguspäraste huvide kaitsmise tingimusi reguleerib kõnealuse määruse artikli 14 lõige 3. Selle teises ja kuuendas taandes on muu hulgas sätestatud:

— põllumajandustootja võib ise või talle pakutud teenuste abil koristatud toodet istutamise jaoks töödelda […]

— põllumajandustootjad ja töötlemisteenuste osutajad edastavad omanikele nende taotlusel asjakohast teavet […]".

5 — Vt 10. aprilli 2003. aasta otsus kohtuasjas C-305/00: Schulin (EKL 2003, lk I-3525); eespool viidatud kohtuotsus Jäger; 14. oktoobri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-336/02: Brangewitz (EKL 2004, lk I-9801), ning 8. juuni 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-7/05-C-9/05: Deppe jt (EKL 2006, lk I-5045). Vt samuti minu ettepanek kohtuasjas C-509/10: Geistbeck, mis on Euroopa Kohtu menetluses.

B. *Rakendusmäärus*

9. Rakendusmääruse artikkel 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Artiklis 1 osutatud tingimusi rakendavad aretajat esindav omanik ning põllumajandustootja nii, et kaitstakse üksteise seaduslikke huve.

2. Seaduslikud huvid ei ole kaitstud, kui üht või mitut kõnealustest huvidest kahjustatakse, võtmata arvesse vajadust säilitada mõistlik tasakaal kõikide huvide vahel või proportsionaalsus asjakohase tingimuse eesmärgi ja selle rakendamise tegeliku mõju vahel."

10. Artikli 9 lõiked 2 ja 3 käsitlevad teavet, mida töötleja on kohustatud sordi omanikule edastama, kui selle teabe kohta ei ole omanik ja töötleja lepingut sõlminud:

„2. […] peab töötleja esitama omanikule viimase taotlusel teatise asjakohase teabega, ilma et see piiraks muudes ühenduse või liikmesriikide õigusaktides sätestatud nõudmisi teabe suhtes. Asjakohaseks peetakse järgmist teavet:

a) töötleja nimi, tema alaline asukoht ning tema ettevõtte registreeritud nimi ja aadress;

b) asjaolu, kas töötleja on töödelnud omaniku ühe või mitme sordi saagist saadud toodet külvamiseks, kui sort või sordid olid deklareeritud või töötlejale muul viisil teada;

c) juhul kui töötleja on seda/neid sorti/sorte töödelnud, kõnealuse sordi või kõnealuste sortide saagist saadud ja külvamiseks töödeldud toote kogus ning töötlemisel saadud kogus;

d) punktis c osutatud töötlemise aeg ja koht; ja

e) isiku/isikute nimi/nimed, kellele töötleja punktis c nimetatud töötlemisteenust osutas, ning asjakohased kogused.

3. Lõike 2 punktides b, c, d ja e toodud teave puudutab jooksvat turustusaastat ning ühte või mitut eelnenud kolmest [6] turustusaastast, mille kohta omanik ei ole veel teavet taotlenud vastavalt lõigetele 4 ja 5; esimene turustusaasta, mida see teave puudutab, on turustusaasta, mil antud sordi/sortide ja asjaomase töötleja suhtes esitati esimene taotlus.

4. Artikli 8 lõike 4 sätteid kohaldatakse *mutatis mutandis*.

[…]"

III. Põhikohtuasi, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

11. Ühistu Raiffeisen on põllumajanduslik keskühistu, kes pakub põllumajandustootjatele seemnete töötlemist, mille käigus ta valmistab saagist saadud toote ette ladustamiseks ja hilisemaks külvamiseks.

12. Nimetatud teenuseid pakutakse esiteks sortide omanikele, keda esindab muu hulgas sortide omanike organisatsioon STV ja kes on sertifitseeritud seemet lepingulise külvamise raames paljundanud selle turustamise eesmärgil, ning teiseks põllumajandustootjatele, kes külvavad seemet algmääruse artikli 14 lõikes 3 ette nähtud põllumajandustootjate erandi alusel.

6 — Sõna „kolm" ei esine rakendusmääruse prantsuskeelses versioonis. Vt käesoleva ettepaneku punkt 25 jj.

13. Eelotsusetaotlusest nähtub, et ühistu Raiffeisen tegi erinevate põllumajandustootjate jaoks turustusaastatel 2005–2006 ja 2006–2007 töötlemistoiminguid lepingulise külvamise raames STV esindatavate sortide omanike nimel.

14. Lepingulist külvi käsitlevate teatiste alusel, mille talle edastasid asjaomased põllumajandustootjad, saatis STV ühistule Raiffeisen kaks teabenõuete paketti ühistu tehtud töötlemistoimingute kohta. Osa teabenõuetest esitati pärast asjaomase turustusaasta lõppu.

15. Ühistu Raiffeisen neid nõudeid ei rahuldanud, viidates oma keeldumise põhjenduseks kolme liiki põhjustele. Esiteks leidis ta, et teabenõue peab sisaldama andmeid selle kohta, et ta on teinud töötlemistoiminguid, mille suhtes kehtib algmääruse artikli 14 lõike 3 kuuendas taandes nimetatud teabe esitamise kohustus. Teiseks leidis ta, et ainult teabenõuded, mis on esitatud selle turustusaasta jooksul, mida teave puudutab, on õiguslikult asjakohased. Kolmandaks ei saa omaniku arvel toimunud lepingulise külvi raames tehtud töötlemistoimingute põhjal teha järeldusi seemnete võimaliku külvamise kohta.

16. STV esitas teabenõuetele vastuste saamiseks ühistu Raiffeisen vastu hagi. Esimese astme kohus rahuldas STV teabenõuded, kuna ta leidis esiteks, et ei kehti teabenõuete esitamise suhtes õigust lõpetav tähtaeg, ning teiseks, et teatised lepingulise külvi kohta on piisavad selleks, et tekitada töötlejal teabe esitamise kohustus, kuna paljunduslepingu alusel külvaval põllumajandustootjal on konkreetne võimalus põllumajandustootmisest saadud seemneid külvata. Ühistu Raiffeisen esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Oberlandesgericht Düsseldorfile.

17. Neil asjaoludel otsustas Oberlandesgericht Düsseldorf 8. veebruaril 2011 Euroopa Kohtusse saabunud otsusega menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas töötleja peab [alg]määruse […] artikli 14 lõike 3 kuuendas taandes ja [rakendus]määruse […] artikli 9 lõigetes 2 ja 3 sätestatud kohustuse esitada teavet täitma vaid siis, kui töötleja saab sordi omaniku teabenõude kätte enne selle turustusaasta lõppu, mida nõue puudutab (või kui nõue puudutab mitut turustusaastat, siis enne viimase turustusaasta lõppu)?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav:

Kas teabenõue on „tähtaegselt esitatud”, kui sordi omanik väidab oma nõudes, et tal on alust eeldada, et töötleja on külvamise eesmärgil töödelnud või kavatseb töödelda saagist saadud seemet (põllumajandustootmisest saadud seemned), mida on nõudes nimeliselt märgitud põllumajandustootja tootnud kaitsealuse sordi paljundusmaterjali kasutades, või tuleb väidetava aluse olemasolu töötlejale saadetavas teabenõudes ka tõendada (näiteks saates koopia põllumajandustootja teatisest külvi kohta)?

3. Kas alus, mille pinnalt tekib töötleja kohustus esitada teavet, võib tuleneda sellest, et töötleja kui kaitsealuse sordi omaniku volitatud isik täidab kaitsealuse sordi tarbeseemne tootmiseks ette nähtud paljunduslepingut, mille on sordi omanik sõlminud paljundamist teostava põllumajandustootjaga, kui ja kuna põllumajandustootja omandab paljunduslepingu täitmise raames faktiliselt võimaluse kasutada ühte osa saadud paljundusmaterjalist külvideks?”

18. Põhikohtuasja pooled, Hispaania valitsus ja Euroopa Komisjon esitasid kirjalikud märkused. Põhikohtuasja pooled ja komisjon olid esindatud 15. märtsil 2012 toimunud kohtuistungil.

IV. Analüüs

A. *Sissejuhatavad märkused*

19. Kõigepealt on tarvilik rõhutada põllumajandustootjate erandi aluseks oleva süsteemi võtmetegureid. Euroopa Kohtu praktika kohaselt on algmääruse artiklis 14 kehtestatud tasakaal ühelt poolt sordikaitse omanike huvide ja teiselt poolt põllumajandustootjate huvide vahel.

20. Põllumajandustootjate erandiga, mis on käsitatav põllumajandustootjate õigusena ilma omaniku eelneva loata külvata kõnealuse erandi alla kuuluva sordi paljundusmaterjali, kasutades saagist saadud seemet, kaasneb nimelt põllumajandustootjatel lasuv teabe esitamise kohustus ja kohustus maksta sordi omanikule õiglast tasu, mis võimaldab kaitsta nii põllumajandustootjate kui ka omanike vastastikuseid õiguspäraseid huve nende vahetutes suhetes.[7]

21. Mis puudutab seejärel töötleja rolli, siis on algmääruse artikli 14 lõike 3 teises taandes ette nähtud, et põllumajandustootja ise või töötleja võib töödelda saagist saadud toodet külvamise eesmärgil. Kõnealuse töötleja õigus teha saagist saadud toote ettevalmistamisega seotud toiminguid tuleneb seega põllumajandustootjate erandist.[8] Töötlejatel, nagu käesolevas asjas ühistu Raiffeisen, lasuv kohustus esitada omanikule teavet põhineb algmääruse artikli 14 lõike 3 kuuendal taandel. Selle kohustuse ulatust ja täitmise korda on täpsustatud rakendusmääruse artiklis 9.

22. Eelotsuse küsimuste analüüsimisel tuleb seega pidada meeles algmääruse artiklis 14 kehtestatud korra ja rakendusmääruse aluseks olevat tasakaalu nõuet.

B. *Teabe esitamise kohustuse ajaline ulatus*

23. Euroopa Kohtul on juba olnud võimalus väljendada oma seisukohta töötlejatel lasuva teabe esitamise kohustuse kohta. Kohtu hinnangul tuleb sordi omanikule anda õigus esitada töötlejale teabenõue mõne oma sordi kohta, mille suhtes kehtib põllumajandustootjate erand, kui sellel omanikul on alust eeldada, et töötleja on külvamise eesmärgil töödelnud või kavatseb töödelda sordi paljundusmaterjali kasutades saagist saadud toodet.[9]

24. Euroopa Kohus ei ole siiski võtnud seisukohta töötleja teabe esitamise kohustuse ajaliste aspektide suhtes, mida on mainitud rakendusmääruse artikli 9 lõikes 3 ja mida käsitleb käesolev kohtuasi.

1. Nõudega hõlmatud ajavahemik

25. Ma märgin kõigepealt, et rakendusmääruse artikli 9 lõikes 2 on täpsustatud selle teabe sisu, mida töötleja on kohustatud esitama. Sama artikli lõige 3 reguleerib omakorda ajavahemikku, mida lõike 2 teise lause kohaselt esitatav teave puudutab. Kõnealune ajavahemik vastab lõike 3 esimese lauseosa kohaselt üldjuhul jooksvale turustusaastale ja ühele või mitmele eelnenud kolmest turustusaastast.[10]

26. Selles suhtes tuleb mainida, et määruse artikli 9 lõike 3 keeleversioonid on erinevad. Enamik keeleversioone, näiteks hispaania-, taani-, saksa-, inglis-, itaalia-, ungari-, soome- ja rootsikeelne versioon, viitavad ühele või mitmele eelnenud kolmest turustusaastast, samas kui prantsuskeelses versioonis on sõna „kolm” ära jäetud.

7 — Vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Brangewitz (punkt 43). Vt samuti minu eespool viidatud ettepanek kohtuasjas Geistbeck (punkt 46).

8 — Eespool viidatud kohtuotsus Brangewitz (punkt 44).

9 — Eespool viidatud kohtuotsus Brangewitz (punkt 53). Vt samuti eespool viidatud kohtuotsus Schulin (punkt 63).

10 — Vastavalt rakendusmääruse artikli 7 lõikele 2 algab turustusaasta konkreetse aasta 1. juulil ja lõpeb järgmise kalendriaasta 30. juunil.

27. Kui lähtuda ainult prantsuskeelsest versioonist, siis võib järeldada, et teabenõude esitamise võimalus ei ole ajaliselt piiratud. Kuna pelgalt kõnealusest erinevusest ei ole siiski võimalik kindlaid järeldusi teha, tuleb asjaomast sätet analüüsida selle kontekstis, võttes arvesse eelkõige selle eesmärki. [11]

28. Nagu on sõnaselgelt märgitud rakendusmääruse artikli 2 lõikes 2, on selle määruse eesmärk saavutada tasakaal omanike ja põllumajandustootjate vastastikuste huvide vahel. Sellest lähtudes olen seisukohal, et selle tasakaaluga oleks vastuolus artikli 9 lõike 3 tõlgendus, mille kohaselt teabenõue võib puudutada piiramatut arvu eelnenud turustusaastaid. Seega, et tagada asjaomaste huvide tasakaal, tuleb lähtuda põhimõttest, et artiklis 9 nimetatud teabenõue võib hõlmata kuni kolme varasemat turustusaastat.

29. Peale selle oleks vastupidine tõlgendus vastuolus töötlejate õiguskindluse nõudega, kuna see paneks neile kohustuse säilitada lõputult teavet, mida omanikud võivad nõuda.

30. Sellist tõlgendust kinnitab lisaks ka kõnealuse määruse artikli 8 lõige 3. Vastab tõele, et see artikkel reguleerib põllumajandustootja teabe esitamise kohustust, kuid kuna selle sisu on peaaegu identne sama määruse artikli 9 omaga, saab sellega paralleeli tõmmata. Selles suhtes märgin ma samamoodi kui komisjon, et sõna „kolm" esinemist selle määruse artikli 8 lõike 3 vastavas sättes – sealhulgas prantsuskeelses versioonis – võib tõlgendada nii, et see väljendab seadusandja tahet teabenõude ulatust ajaliselt piirata kooskõlas eesmärgiga saavutada määrusega kaitstud huvide vaheline tasakaal.

2. Piirangud ajavahemikule, mida nõue puudutab

31. Rakendusmääruse artikli 9 lõike 3 sõnastusest nähtub, et ajavahemikuga, mida töötlejal lasuv teabe esitamise kohustus puudutab, kaasneb siiski kaks piirangut. Esiteks lõpeb kõnealune kohustus määruse artikli 9 lõike 3 esimese lauseosa kohaselt turustusaasta suhtes, mille kohta omanik on juba teabenõude esitanud.

32. Teiseks on rakendusmääruse artikli 9 lõike 3 teises lauseosas lisaks täpsustatud, et esimene turustusaasta, mida see teave puudutab, on turustusaasta, „mil antud sordi/sortide ja asjaomase töötleja suhtes esitati esimene taotlus". [12]

33. Töötleja teabe esitamise kohustuse eeldus on seega omaniku teabenõude esitamine. Peale selle puudutab see nõue esmalt üksnes turustusaastat, mille jooksul kõnealune omanik tugineb oma õigusele saada teavet. Lisaks võib rakendusmääruse artikli 9 lõike 3 esimese lauseosa kohaselt teavet nõuda ajavahemiku kohta, mis võib ulatuda kolme eelnenud turustusaastani, tingimusel et omanik on töötlejale juba esitanud teabenõude eelnenud turustusaastatest esimese vältel.

34. Teisisõnu juhul, kui tegemist on ühte või mitut sorti käsitleva esimese teabenõudega, võib nõue puudutada üksnes turustusaastat, mille jooksul see töötlejale esitati. Arvestades vajadust tagada asjassepuutuvate huvide vaheline tasakaal, peab töötleja, kes ei ole veel teatud sordi kohta teabenõuet saanud, olema kaitstud igasuguse tagasiulatuva teabe esitamise kohustuse eest.

11 — Nagu ilmneb Euroopa Kohtu praktikast, nõuab liidu õiguse sätte erinevate keeleversioonide ühetaolise tõlgendamise vajadus, et nende versioonide lahknevuse korral tõlgendataks kõne all olevat sätet lähtuvalt selle õigusakti üldisest ülesehitusest ja eesmärkidest, mille osa see säte on. Vt selle kohta eelkõige 15. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-585/10: Møller (EKL 2011, lk I-13407, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

12 — Mis puudutab põllumajandustootja teabe esitamise kohustust, siis tuleb märkida, et rakendusmääruse artikli 8 lõige 3 sisaldab analoogset sätet.

35. Sama ei kehti juhul, kui teabenõue konkreetse sordi kohta on töötlejale juba varem esitatud. Sellises olukorras on ajavahemik, mille kohta asjakohane teave tuleb esitada, määratletud kõnealuse artikli lõike 3 esimeses lauseosas. Teisisõnu on teabenõude kuupäev ja „jooksev turustusaasta" lähtepunkt, mille alusel välja arvutada kolm eelnenud turustusaastat, mida teabenõue puudutab.

C. Andmed, mis omanik peab esitama

36. Lisaks töötleja teabe esitamise kohustuse ajalistele aspektidele, mis ma esile tõin, käsitleb eelotsusetaotlus täiendavalt nende andmete laadi, mis omanik peab rakendusmääruse artikli 9 lõike 3 kohaselt oma teabenõude toetuseks esitama.

37. Kõigepealt tuleb märkida, et eelotsusetaotluses ei ole täpsustatud, kas käesoleval juhul on tegemist artikli 9 lõike 3 teise lauseosa tähenduses „esimese" teabenõudega või mitte. Seetõttu tuleb vastata ka teisele küsimusele, milles eelotsusetaotluse esitanud kohus palub selgitada, kas andmed külvi kohta või külvi eesmärgil tehtava toimingu kohta peavad lisaks olema põhjendatud teabenõudes sisalduvate tõenditega, selleks et teabenõude alusel tekiks töötlejal teabe esitamise kohustus ning seega oleks nõue esitatud tähtaegselt rakendusmääruse artikli 9 lõike 3 teise lauseosa tähenduses.

1. Omaniku kohustus omada andmeid selle kohta, et töötleja on teinud või kavatseb teha töötlemistoiminguid

38. Ma soovin kõigepealt märkida, et rakendusmääruses ei ole sõnaselgelt nõutud, et omanik nimetaks oma teabenõudes andmed, mis tal on külvi kohta. Samas kujutab viidatavate asjaolude esinemine endast kirjutamata reeglit, mille on Euroopa Kohus välja töötanud eespool viidatud kohtuotsustes Schulin ja Brangewitz ja mida tuleb igal juhul järgida.

39. Selles suhtes märgin ma, et eespool viidatud kohtuasjas Brangewitz esitatud ettepanekus tegi kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomer veenvalt vahet nõuete vahel, mille alusel tekib ühelt poolt põllumajandustootjate ja teiselt poolt töötlejate teabe esitamise kohustus.[13]

40. Kõigepealt, tuginedes eespool viidatud kohtuotsusele Schulin, leidis kohtujurist selles kohtuasjas, et omanik ei või esitada teabenõuet põllumajandustootjale pelgalt tema kuulumise tõttu kõnealuse kutseala esindajate hulka. Vastupidi, omanikul peab olema alust arvata, et põllumajandustootja kasutas või kasutab algmääruse artiklis 14 ette nähtud erandit.[14]

41. Seejärel leidis ta, et töötlejate olukord on erinev. Suure tõenäosusega töötlevad seemnete töötlemisega tegelevad ettevõtjad oma kutsetegevuse raames mõne kaitstud sordi paljundusmaterjali. Arvestades, et juhul, kui nad ei ole sõlminud lepingut, ei seo neid omanikuga mingi õigussuhe, ning et põllumajandustootjad pöörduvad seda liiki ettevõtjate poole siis, kui nad kasutavad erandit, näib loogiline, et omanikud võivad ühtedelt või teistelt küsida teavet, selleks et teostada oma õigust õiglasele tasule. Kohtujurist tegi sellest järelduse, et võttes arvesse töötlejate rolli põllumajandustootjate erandi kontekstis, peab omanikel olema õigus esitada asjaomastele töötlejatele teabenõudeid, ilma et neil oleks andmeid kaitstud materjali töötlemise kohta tema rajatistes[15]

13 — Vt kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ettepanek eespool viidatud kohtuasjas Brangewitz (punkt 34 jj).

14 — Eespool viidatud kohtuotsus Schulin (punkt 57).

15 — Vt kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ettepanek eespool viidatud kohtuasjas Brangewitz punkt 37 jj. Kohtujurist märkis oma ettepaneku punktis 38 samuti, et „kui aretajad pöörduvad töötlejate poole, […] peavad nad kõigepealt kindlaks tegema, kas viimased on töödelnud mõne tema sordi seemet, ning kui jah, siis saama teavet koguste, teenuse kuupäevade, koha ja teenuse tellijate kohta. Kui seadusandja oleks ette näinud, et töötlemisteenuse osutajaga ühenduse võtmiseks peaks omanikul olema andmeid kaitstud materjali töötlemise kohta tema rajatistes (näiteks andmete kaudu, mida määruse nr 1768/95 artikli 8 lõike 2 punkt d kohustab taimekasvatajat andma), oleks artikkel 9 sõnastatud selliselt, et ettevõtja piirdub omanikule teadaolevate andmete kinnitamisega. Aga nagu ilmneb selle lõike 2 punktidest b ja e, ei ole see nii."

42. Selle arutluskäigu kohaselt peab andmeid, mis tuleb esitada põllumajandustootjale esitatava teabenõude korral, olema seega rohkem kui töötlejatele esitatava teabenõude korral. Euroopa Kohus siiski ei järginud eespool käsitletud kohtujuristi ettepanekut, märkides, et omanikule tuleb anda õigus esitada töötlejale teabenõue mõne tema sordi kohta, mille suhtes kehtib põllumajandustootjate erand, kui *tal on andmeid, et töötleja on töödelnud või kavatseb töödelda* selle külvamise eesmärgil kõnealuse sordi paljundusmaterjali kasutades saagist saadud toodet. [16]

43. Sellest järeldub, et Euroopa Kohus ei tee vahet omaniku esitatud teabenõuete erinevate adressaatide vahel. Seetõttu lähtun ma oma analüüsis sellest eeldusest.

2. Omanikul puudub kohustus tõendada andmete olemasolu

44. Järgides eespool mainitud Euroopa Kohtu arutluskäiku, piisab teabenõude esitamise jaoks niisiis sellest, kui omanikul on andmeid selle kohta, et töötleja on teinud või kavatseb teha töötlemistoiminguid. Seevastu ei ole Euroopa Kohus pannud omanikule kohustust tõendada niisuguste andmete olemasolu.

45. Mis puudutab nende andmete laadi, mis tekitavad ühelt poolt omaniku õiguse esitada teabenõue ja teiselt poolt töötleja kohustuse teavet anda, siis tuleb kõigepealt esile tuua eriline tähtsus, mis on vajadusel kaitsta töötleja ja põllumajandustootja vastastikuseid õiguspäraseid huve algmääruse artikli 14 lõike 3 ja rakendusmääruse artikli 2 alusel.

46. Siinkohal tuleb täpsustada, et kuigi töötleja teabe esitamise kohustus sõltub algmääruse artikli 14 lõikes 1 sätestatud erandi kasutamisest põllumajandustootja poolt ja tema otsusest kasutada töötleja teenuseid, on see seotud töödeldud taimesortidega, mitte aga tema kliendiks oleva põllumajandustootjaga. [17] Järelikult juhul, kui omanik esitab töötlejale teabenõude, on töötleja kohustatud esitama asjakohase teabe mitte ainult põllumajandustootjate kohta, kelle osas omanikul on andmeid, et töötleja on teinud või kavatseb teha töötlemistoiminguid, vaid ka kõigi teiste põllumajandustootjate kohta, kelle jaoks ta on neid toiminguid teinud või kavatseb teha, tingimusel et kõnealusest sordist on töötlejale teatatud või see sort on talle teada. [18]

47. Põllumajandustootjate erandi aluseks oleva tasakaalu nõude täitmiseks eelkõige rakendusmääruse raames, millega seda erandit ellu viiakse, tuleb omanikule anda õigus nõuda töötlejalt teavet niipea, kui tal on andmeid selle kohta, et töötleja on külvamise eesmärgil töödelnud või kavatseb töödelda kõnealuse sordi paljundusmaterjali kasutades saagist saadud toodet.

48. Nimelt rakendusmääruse artikli 9 lõike 2 kohaselt on töötleja kohustatud esitama omanikule teatise asjakohase teabega, mille sisu on kõnealuses sättes täpsustatud. Niisugune teatis on vajalik juhul, kui omanikul on üksnes andmeid asjaolu kohta, et töötleja on külvamise eesmärgil töödelnud või kavatseb töödelda omaniku sordi paljundusmaterjali kasutades põllumajandustootjate poolt saagist saadud toodet. [19]

49. Nagu ilmneb Euroopa Kohtu praktikast, tuleb niisuguste andmetena käsitada omanikule kuuluva kaitstud sordi paljundusmaterjali omandamist. [20] Samuti kaldun ma arvama, et põllumajandustootjate poolt rakendusmääruse artikli 8 alusel esitatud teave võib olla käsitatav andmetena, mis tekitavad töötleja kohustuse esitada omanikule teavet.

16 — Eespool viidatud kohtuotsus Brangewitz (punkt 53).

17 — Eespool viidatud kohtuotsus Brangewitz (punkt 62).

18 — Eespool viidatud kohtuotsus Brangewitz (punkt 65).

19 — Eespool viidatud kohtuotsus Brangewitz (punktid 61 ja 63). Põllumajandustootja teabe esitamise kohustuse kohta vt ka eespool viidatud kohtuotsus Schulin (punktid 63 ja 64).

20 — Eespool viidatud kohtuotsus Schulin (punkt 65).

50. Samamoodi kui komisjon olen ma seisukohal, et liikmesriikide kohtute ülesanne on juhtumipõhiselt kindlaks teha, kas niisuguseid andmeid eespool viidatud kohtupraktika tähenduses esineb või mitte. Kohtud peavad oma hinnangu andmisel arvesse võtma kõiki konkreetse juhtumi tegureid ja asjaolusid. Selles suhtes võivad kohtupraktika kohaselt nõutavad andmed näiteks tuleneda kaitstud sordi lepingulisest külvist, mille eesmärk on toota tarbeseemet omaniku antud litsentsi alusel.

51. Lõpuks tuleb märkida, et neid andmeid käsitlevaid nõudeid, mille alusel tekib omaniku õigus saada teavet nii põllumajandustootjalt kui ka töötlejalt, tundub olevat vähe. Järelikult see, et külv või külvi eesmärgil töötlemine on toimunud või on vähemalt kavas, võib olla käsitatav asjakohaste andmetena, kuna algmääruse artikli 14 lõikest 3 tulenevad omaniku õigused tekivad niisuguste andmete alusel.

V. Ettepanek

52. Kõiki eespool esitatud kaalutlusi silmas pidades teen ma Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Oberlandesgericht Düsseldorfi eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Töötleja peab vastavalt nõukogu 27. juuli 1994. aasta määruse (EÜ) nr 2100/94 ühenduse sordikaitse kohta artikli 14 lõike 3 kuuendale taandele ja komisjoni 24. juuli 1995. aasta määruse (EÜ) nr 1768/95 algmääruse artikli 14 lõikes 3 osutatud põllumajandusliku erandi rakenduseeskirjade kohta artikli 9 lõigetele 2 ja 3 täitma teabe esitamise kohustuse tingimusel, et ta saab omaniku esitatud teabenõude kätte enne selle turustusaasta lõppu, mida nõue puudutab, või kui nõue puudutab mitut turustusaastat, siis enne viimase turustusaasta lõppu. Kui on tegemist „esimese taotlusega" määruse nr 1768/95 artikli 9 lõike 3 teise lauseosa tähenduses, tuleb teabenõue esitada jooksval turustusaastal.

2. Ei ole vaja, et määruse nr 1768/95 artikli 9 lõike 3 teise lauseosa alusel esitatud teabenõudele oleksid lisatud tõendid teabenõudes nimetatud andmete olemasolu kohta. Seega piisab sellest, kui omanik kinnitab oma nõudes, et tal on alust arvata, et töötleja on külvamise eesmärgil töödelnud või kavatseb töödelda kaitstud sordi paljundusmaterjali kasutades konkreetse põllumajandustootja poolt saagist saadud toodet.

3. Siseriikliku kohtu ülesanne on hinnata tema menetluses oleva kohtuasja asjaolusid, võttes arvesse kõiki konkreetse juhtumi asjaolusid, et teha kindlaks, kas esineb andmeid selle kohta, et töötleja on niisuguseid toiminguid teinud või kavatseb neid teha.